

MUTAȚII GEOSTRATEGICE ÎN ECUAȚIA GLOBALIZĂRII

Dezbateri găzduită de revista "Gândirea militară românească", nr. 1-2, 2003.

Invitații redacției au fost cercetători din Centrul de Studii Strategice de Securitate: dr. Constantin MOȘTOFLEI, directorul adjunct al Centrului, dr. Nicolae DOLGHIN, șeful Secției Studii și Cercetări, și asistent Alexandra SARCINSCHI.

Colonelul Costinel Petrache: *Vă rog să procedăm, mai întâi, la întocmirea "fișei" cu principalele caracteristici geostrategice care amprentează începutul secolului XXI. Am în vedere, evident în datele esențiale, realitatea geostrategică a lumii, tendințele nodale de evoluție, precum și provocările cu rezonanță în orizonturile dezvoltării globale.*

Dr. Constantin Moștofleu: Reprezentați o publicație teoretică, deci științifică, perspectivă din care abordarea temei supusă dezbaterii trebuie să plece de la câteva delimitări conceptuale obligatorii, care vor permite *ab initio* eliminarea oricăror posibile confuzii. Așa am să și procedez.

Cred că sunteți de acord cu afirmația că folosim frecvent, începând cu ultimul deceniu al secolului trecut, termenul *geostrategie*, atât sub forma sa substantivală, cât și sub cea adjectivală, întrebuițat, de cele mai multe ori, în corelație cu geopolitica, acest concept desemnează ansamblul strategiilor statelor și organizațiilor internaționale, adoptate și implementate pentru îndeplinirea intereselor proprii, într-un spațiu determinat, prin amenințarea cu/sau folosirea forței. Dacă geopolitica privește ansamblul strategiilor de securitate, în care componenta militară este luată în considerație ca ultimă soluție, geostrategia se referă exclusiv la domeniul militar, la amenințările, la acțiunile militare ce pot fi sau nu incluse în ceea ce numim conflict armat ori război, dar și la măsurile de prevenire a acestora, de impunere/menținere a păcii. Ne solicitați ca, plecând de la *realitatea geostrategică*, să desprindem *caracteristicile geostrategice* ale începutului de secol. Primul deceniu al noului veac, dorit de fiecare dintre noi mai bun, a demonstrat că nu a fost posibil să abandonăm conflictele armate, războaiele. Mai mult chiar, au apărut noi amenințări, noi conflicte. Aceasta ar fi, în general, realitatea.

Tot într-o formă esențializată, cred că se desprind următoarele caracteristici care amprentează semnificativ starea geostrategică a lumii:

□ oricât de invocată este reglementarea diferendelor și conflictelor de interese pe cale pașnică, amenințarea cu forța și recurgerea la întrebuițarea ei se păstrează ca soluție de accelerare a procesului de revenire la echilibru în relațiile internaționale, la starea de pace;

□ încheierea "războiului rece" nu a antrenat, pe cale de consecință, și rezolvarea crizei nucleare; mai mult, se semnaleză crize (vezi cazurile India - Pakistan și Coreea de Nord) în interiorul vechii crize;

□ apelarea la terorism, ca mijloc de acțiune și nu ca metodă, atât în conflictele nonmilitare, cât și în cele militare, ce au ca subiect elemente ce nu aparțin sistemelor armate, a indus căutarea practică de măsuri de contracarare, cu rezultate mai puțin edificatoare față de cele obținute în condiții clasice;

□ principiile, metodele, tacticile și mijloacele corespunzătoare acțiunilor militare tind să se depărteze de aspectul clasic, conflictele armate căpătând o fizionomie nouă, ea însăși aflată sub spectrul schimbării.

Dr. Nicolae Dolghin: Surprinderea realității geostrategice a lumii de astăzi presupune implicit o componentă de *hazard*. Pentru că așa este realitatea, își relevă cu parcimonie adevărurile certe, în schimb este generoasă cu aspecte a căror evoluție este greu de prognozat. Și totuși, unele fenomene pot fi nominalizate. Iese tot mai mult în evidență, în politica mondială, preferința pentru identificarea soluțiilor care au drept obiectiv *securitatea individului, a societății, a statului, a regiunii* ș.a.m.d. Este un efect al globalizării.

În acest fel se recunoaște că abordarea din perspectivă strict militară și politico-militară nu mai este suficientă, dar nici nu poate fi eliminată, că statele pot fi vulnerabile la riscuri și amenințări nonmilitare, mult mai destabilizatoare. Problemele lumii sunt complexe, iar soluțiile nu sunt posibile decât prin abordări cuprinzătoare. La urma urmei, se recunoaște că planeta noastră nu este atât de mare încât problemele ei să nu ne intereseze numai pentru că se petrec departe. Se dovedește, de asemenea, că în aceste noi ecuații orice stat din lume își are rolul său în realizarea stabilității și poate fi generator de securitate. Acest curent impune, încet-încet, nu ideologii care să cuprindă mulțimile, ci valori tot mai atractive pentru individ. Probabil că determinant pentru viitorul procesului de securitate va fi *a convinge societatea globală că aceasta este abordarea completă*. Iată una dintre provocările viitorului.

Accentuarea dependențelor între state este o altă tendință tot mai evidentă în acest început de secol. Dependențele politice, economice, financiare, tehnologice, informaționale și militare dintre actorii lumii determină "temperarea" inițiativelor unilaterale, impun negocieri dificile pentru desfășurarea chiar și a celor mai justificate acțiuni. Până și statele cu imens potențial economic și militar sunt nevoite să țină seama de această realitate. Ca urmare, se estompează delimitările dintre politicile internă și externă ale statelor și se reconsideră limitele în care pot acționa statele invocând suveranitatea. Perspectivele deschise de jocul dependențelor au făcut ca în lume să se testeze diferite formule de asociere între state, dar și de disociere, să se aplice modalități mai subtile de practicare a relațiilor de putere, să se reevalueze concilierii și ireconcilierii care păreau fixate.

De asemenea, pentru a stopa evoluții majore nefavorabile ale mediului de securitate și pentru a evita dependențe nedorite, comunitatea internațională a reacționat și va reacționa dur. Lumea bipolară s-a dovedit a fi mult mai interdependentă decât ne-am fi imaginat.

În momentul în care barierele care au menținut-o fracționată - am în vedere, în primul rând, dimensiunea militară a modelului bipolar - au dispărut, foștii adversari au constatat subit că depind unii de alții în gestionarea noilor riscuri și amenințări și nu prea au timp pentru celebrarea victoriei. Perspectivele evocate chiar și atât de succint mă îndreptățesc să cred că *a conduce dependențele către o stare ce i-ar avantaja pe toți actorii lumii, adică spre un mediu sănătos de securitate, nu către alte bariere, este o altă provocare a acestui început de secol*. Deși lumea este dominată astăzi de o singură superputere - SUA, ea, lumea, se îndreaptă, totuși, spre *multipolaritate*. Puterea militară a SUA este într-adevăr copleșitoare, totuși insuficientă pentru a-i acoperi chiar și propriile-i vulnerabilități. Pentru afirmarea statutului de unică superputere, responsabilitățile ar trebui să cuprindă domenii mult diversificate și profunde, dar acest lucru nu și-l poate permite economic și financiar oricine, nici măcar SUA. Consecințele ar fi mult prea corosive. De aceea se preferă o împărțire a responsabilităților. *Ce va reveni fiecăruia este o altă problemă, care la rândul-i ar putea fi o altă provocare*.

S-ar mai putea enumera câteva caracteristici geostrategice ale acestui început de secol, dar în mod deosebit aș insista asupra *reparației amenințării nucleare*. Părea că, în ultimul deceniu al secolului trecut, amenințarea nucleară fusese depășită, în realitate însă nu a dispărut niciodată. S-a manifestat la început ca o posibilă diseminare a armelor și tehnologiilor nucleare din spațiul ex-sovietic, apoi puterile nucleare au introdus în doctrinele lor militare posibilitatea întrebuițării acestei arme chiar și împotriva unor puteri nenucleare, renunțând la unele limitări pe care și le impuseseră cu câțiva ani în urmă.

În toată această perioadă a pluit amenințarea că arme atomice ar putea ajunge în mâinile teroriștilor, în mod cert, amenințarea este încă actuală, în ultimii ani au ieșit în evidență anumite vulnerabilități legate de Tratatul privind neproliferarea nucleară. State precum Israel, India și Pakistan au refuzat să-1 semneze, deși dețin arme nucleare. Posibilitatea ca acestea din urmă să le folosească una împotriva celeilalte este ridicată, declarații ale unor oficiali evocând-o deja. Coreea de Nord și-a reluat programele nucleare și a anunțat că se retrage din Tratat. Mai mult, ea dispune de vectori suficient de performanți, ceea ce-i permite să adopte un anumit tip de comportament. Multe alte state dispun de capacități ce fac oricând accesibilă adoptarea unor programe de înarmare nucleară. Posesia acestei arme oferă un anumit statut internațional, un anumit prestigiu, alimentează orgolii naționale și, ceea ce este cel mai important, oferă imunitate, descurajează acțiunile ostile. De aceea ar putea să tenteze, chiar cu asumarea riscului unor sancțiuni. O dată cu diseminarea armei nucleare ar crește și probabilitatea întrebuițării ei, cu

toate consecințele previzibile. *A motiva toate statele să adere la Tratatul de neproliferare și să-i respecte prevederile, iată o altă provocare majoră a secolului.*

Asistent Alexandra Sarcinschi: În completarea punctelor de vedere atât de laborios exprimate de antevorbitorii mei, mă voi referi și la alte particularități cu caracter geostrategic specifice perioadei actuale.

Bunăoară, am în vedere, idee de la care plec, faptul că mediul strategic specific începutului acestui secol este complex și realitatea de până acum o confirmă atât de evident, de multe ori imprevizibil. Iată, adversarii consacrați ai "războiului rece" sunt, în prezent, parteneri în probleme de securitate. Multe națiuni ale lumii îmbrățișează valorile democrației reprezentative și ale economiei de piață, creând noi oportunități pentru realizarea unei păci durabile.

Totuși, continuă să existe provocări la adresa securității atât la nivel național și regional, cât și la nivel global. Tensiunile etnice, economice, sociale și de mediu continuă să cauzeze instabilitate. Posibilitatea declanșării de conflicte regionale nu trebuie inventată; problema proliferării armelor de distrugere în masă trebuie să ne preocupe, în continuare, după cum trebuie să găsim răspunsuri adecvate și oportune confruntării cu o serie de amenințări nontradiționale, transnaționale la adresa securității, atât de imprevizibile uneori.

Ne aflăm încă în perioada "caldă" a postbipolarității caracterizată de complexitate, dinamism și nesiguranță. Evenimentele petrecute în ultimii doi ani au avut și au un impact strategic major. Un exemplu ar fi campania împotriva terorismului, declanșată de Statele Unite ale Americii după 11 septembrie 2001, cu finalitate nemijlocită în elaborarea și adoptarea, în anul 2002, a *Noii Strategii de Securitate Națională a SUA*, în care este evocată posibilitatea de a-și rezerva dreptul la atac preemptiv, în cazul unei amenințări ce nu poate fi înlăturată cu alte mijloace. Dezvoltările ulterioare au demonstrat că nu se poate ajunge încă, în toate situațiile, la consens privind natura reacției evocate: *este sau nu îndreptățit un astfel de atac?* Tot campania împotriva terorismului a consolidat și afirmațiile referitoare la necesitatea unei transformări militare radicale, deși perspectiva războiului împotriva Irakului a devenit un argument pentru cei care susțin contrariul. Extinderea NATO, proces care a consolidat stabilitatea și democrația pe vechiul continent, a născut dezbateri asupra câtorva probleme, precum: forța de reacție rapidă a Alianței, utilitatea forței militare a Uniunii Europene și eliminarea paralelismelor în materie de structuri și capacități militare, a celor două organizații. De asemenea, lărgirea Uniunii adaugă o nouă dimensiune și noi provocări, oportunități și cerințe existenței statelor și națiunilor într-o Europă unită.

Tot în primii ani ai secolului XXI înregistrăm creșterea tensiunii la frontiera dintre India și Pakistan, ambele țări mobilizându-se masiv și făcând referiri explicite la capacitățile lor nucleare, în același timp, China și-a continuat transformarea militară în sensul modernizării capacităților, Taiwanul a lansat o nouă reformă și un nou plan de restructurare în domeniul apărării, Coreea de Nord își continuă, fără ezitare, programul nuclear, iar conflictul dintre Autoritatea Palestiniană și Israel s-a adâncit.

Realitățile geostrategice determină o anume urgență în procesul de reelaborare a politicilor și strategiilor de securitate. De asemenea, se va accentua conturarea centrelor de putere, a sferelor de cooperare și colaborare, pe de o parte, și a relațiilor dintre marile puteri și instituțiile și organizațiile internaționale, pe de altă parte.

Colonelul Costinel Petrache: *Putem să recurgem la geografierea spațiilor de putere, ale ariei planetare, evidențiind, bineînțeles, și actorii statali sau nonstatali, dacă este cazul, care întrețin și dezvoltă substanța centrelor de putere geostrategică?*

Dr. Constantin Moștofle: Ați apelat la sintagma *spațiu de putere*. Ce ar trebui să înțelegem prin asocierea spațiului cu puterea? Spațiul de unde emană puterea? Spațiul care atrage interesul puterilor statale sau nonstatale? Spațiul care este deja sub controlul unei mari puteri? Iată deja trei întrebări care ar fi în măsură să ne dirijeze activitatea noastră de cercetare științifică.

Personal, cred că sintagma *spațiu de putere* se asociază cu acele situații în care stăpânirea lor ar permite controlul altor spații. Am putea exemplifica aici cu cele prezentate de Alvin și Heidi Toffler în *Război și antirăzboi*, care au invocat mult citatele-reguli ale geopoliticianului Halford J. Mackinder, de la începutul secolului XX:

- Cine stăpânește Europa de Est stăpânește Vatra*
- Cine stăpânește Vatra domnește peste Lumea Insulară*
- Cine stăpânește Lumea Insulară domnește peste Lume.*

Precizăm că *Vatra* reprezenta, potrivit autorului teoriei menționate, Europa Centrală, Europa de Est și Rusia, iar Lumea Insulară era constituită din Africa și restul Eurasiei.

John Collins, analist al Bibliotecii Congresului SUA, consideră că teoria lui Mackinder nu mai poate fi luată în serios din cauza puterii aeriene și a celei spațiale, care au aruncat în desuetudine ipotezele geopolitice ale începutului secolului XX. Dar și el, la rândul lui, prin analogie cu ideile lui Mackinder, sugerează care va fi cheia dominației militare de pe la jumătatea secolului XXI:

- *Cine stăpânește spațiul circumterestru domnește peste Pământ*
- *Cine stăpânește Luna domnește peste spațiul circumterestru*
- *Cine stăpânește L_4 și L_5 domnește peste sistemul Terra-Lună.*

Amintim că L_4 și L_5 sunt punctele de librație lunare - locurile din spațiu unde atracția gravitațională a Lunii și cea a Pământului sunt egale, ceea ce ar permite instalarea unor baze militare ce ar rămâne pe poziții cu un consum energetic minim.

Credeți că este vorba de un scenariu desuet și de un altul science-fiction? Reamintesc că evoluția evenimentelor din spațiul ex-iugoslav demonstrează că atenția pe care o acordă marile puteri Europei de Sud-Est este valabilă și la hotarul dintre secole, prin faptul că și în prezent, în Kosovo, participanții principali la forța internațională KFOR, cu sectoare de responsabilitate, sunt SUA, Marea Britanie, Franța, Italia, Germania, la care participă, bineînțeles, și Federația Rusă.

În același timp, nu trebuie să renunțăm la analiza intereselor manifestate pentru anumite zone sau regiuni geografice de către marile puteri, fără a le exclude pe cele ale statelor aparținătoare sau din proximitate.

Dacă vom enumera doar Europa de Sud-Est, Orientul Mijlociu, Caucazul, Golful Persic, dar și alte zone în care există forțe de menținere a păcii (atenție, în unele locuri de peste 50 de ani!), precum și cele spuse anterior, vom decela ușor care sunt actorii statali și nonstatali. Principalul este să cunoaștem cine sunt actorii, ce roluri și-au asumat sau li s-au repartizat, dar mai ales cine sunt "regizorii" și care este "concepția regizorală".

Dr. Nicolae Dolghin: Henry Kissinger a definit **puterea** drept capacitatea unei entități de a-și impune voința asupra alteia sau de a rezista presiunii exercitate de altă entitate. Puterea nu constituie un atribut natural, ci un produs al unor resurse materiale și de comportament care permit modelarea evenimentelor și a mediului politic internațional. Ea nu se manifestă în mod absolut ca atribut al unui stat, actor politic sau entitate, ci numai în cadrul unor relații și nu întotdeauna are manifestări evidente.

Dacă am analiza din punctul de vedere al relațiilor, spațiul de putere cuprinde întregul glob și aici își găsesc locul de la unica superputere până la puterile locale. La urma urmei, fiecare stat este o putere locală, pentru că și fără să intenționeze influențează cumva politica vecinilor. Dacă am folosi criteriul rezistenței la impunerea voinței, spațiul va deveni mai restrâns, iar dacă îl utilizăm pe cel al impunerii voinței, și mai diminuat. Spațiul de putere incontestabil, răspunzând majorității exigențelor, este cel al emisferei nordice, unde se concentrează cvasitotalitatea surselor de putere cu care se poate influența mediul politic global. Dar nu este un spațiu omogen. Fizionomia lui este imprimată de principalii actori: SUA, Uniunea Europeană, care, la rândul ei, include câteva centre de putere, Rusia, China, Japonia, India. După cum observăm, puțini nou-veniți în cercul celor care au dominat lumea în secolul trecut. Până la 11 septembrie 2001, SUA păreau vulnerabile doar la rachetele rusești, dar acțiunile teroriste i-au relevat alte vulnerabilități. Cu toate acestea, ele rămân actorul cel mai persuasiv al lumii. Ceilalți sunt cazuri particulare, cu multe puncte tari, dar și cu multe vulnerabilități care le modelează comportamentul. Oricum, este evident că nu se pot ignora reciproc și sunt condamnați la cooperare, în ceea ce mă privește, nu cred că actorii nonstatali pot fi considerați centre de putere, chiar dacă e vorba de companii multinaționale ale căror profituri anuale depășesc bugetele multor state naționale. Ele pot influența decizia statelor, pot juca roluri importante în politica mondială, pot fi surse de putere, dar nu centre de putere, în criza Irakului, de exemplu, putem lesne identifica interesele unor companii petroliere, dar, în realitate, acolo se urmăresc obiective strategice pe termen îndelungat ale marilor actori. Subiectul însuși merită a fi tratat separat. Dacă ne referim la organizațiile teroriste internaționale, lucrurile sunt mai simple: indiferent de obiectivele urmărite, ele tot teroriste rămân, infectează chiar și cele mai nobile idealuri, iar

mai devreme ori mai târziu sunt lichidate. Lumea civilizată nu dorește să aibă de-a face cu ele.

Asistent Alexandra Sarcinschi: Sfârșitul bipolarității, simbolizat de prăbușirea Zidului Berlinului și colapsul Uniunii Sovietice, a dus la dispariția unui sistem de ordine internațională caracterizat prin concentrarea stabilă de forțe nucleare, control exercitat de două superputeri (SUA și URSS), disciplină și echilibru în interiorul blocurilor politico-ideologice. În prezent, sistemul internațional este caracterizat, de unipolaritatea marcată de predominanța SUA. O radiografie pe fond a problemei în cauză relevă existența unei superputeri, reprezentată de Statele Unite ale Americii, a unui grup de protoputeri, a marilor puteri, a puterilor regionale și a puterilor minore. Pe de altă parte, studiile de specialitate (Z. Brzezinski, E. Luttwak) au remarcat existența jucătorilor geostrategici globali, care au capacitatea, în vederea schimbării actualei configurații geopolitice, de a-și exercita puterea și dincolo de propriile teritorii. Astfel de jucători geostrategici globali sunt: SUA, Marea Britanie, Franța, Germania, Federația Rusă, China, India și Japonia, în schimb, Ucraina, Coreea de Sud, Nigeria, Mexicul, Turcia, Iranul și Indonezia sunt pivoți geopolitici și geostrategici de o importanță vitală pentru dinamica strategică mondială. Mai mult, teoria sistemului internațional semnalează existența triplei triade mondiale: *vectorul euroatlantic* - SUA, Federația Rusă, Germania, *vectorul transoriental* - SUA, Israel, Islam și *vectorul panpacific* - SUA, China, Japonia. De asemenea, triumful economico-tehnologic SUA - UE - Japonia și triumful militar SUA - China - Federația Rusă determină, și ele, criteriile de supremație în raporturile internaționale. În acest context, Statele Unite ale Americii se evidentiază, repet acest lucru, ca unică superputere a lumii.

În afară de aceste state, la nivel de centre de putere geostrategică se afirmă și organizațiile internaționale. Astfel, NATO și Uniunea Europeană reprezintă noi centre de putere ale sistemului internațional, în timp ce ONU își dezvoltă, din nou, rolul de organizație internațională cu mare putere de decizie.

Colonelul Costinel Petrache: *Care sunt, în opinia dumneavoastră, amenințările strategice la adresa stabilității și securității internaționale? Între acestea, vă rog să le precizați anume pe cele față de care România trebuie să se manifeste reactiv.*

Dr. Nicolae Dolghin: Îmi îngădui aprecierea că lumea nu se confruntă cu fenomene care, pe termen scurt, să-i afecteze stabilitatea, deși există zone unde evoluții scăpate de sub control ar putea vulnerabiliza mediul de securitate mondial. Totuși, se profilează procese care, în timp, ar putea deveni amenințări serioase. Globalizarea, această circulație transfrontalieră fără precedent de valori, oameni, informații etc., nu este un drum cu sens unic. Ea creează condiții favorabile fluxului de curenți în ambele sensuri, chiar dacă "traficul" este acum mai intens dinspre centrele de putere. Astfel, se acutizează competiția pentru controlul zonelor energetice și al căilor de acces către acestea. Pare ceva firesc, numai că în această competiție ar fi trebuit să primeze legile economiei de piață. Altcumva, interesele strategice pe termen lung ale unor actori statali, cum i-ați denumit dumneavoastră, vor afecta interesele altora și competiția va căpăta o ascendență în spirală. Statele care-și permit au declarat fără menajamente că vor folosi forța dacă li se va împiedica accesul la resurse vitale. Or, competiția ar trebui să fie un joc de sumă zero, fără perdant. Deprecierea indicatorilor care exprimă calitatea vieții în anumite zone ale globului, îndeosebi acolo unde rata natalității e ridicată de mulți ani, este însoțită de o apreciere fără precedent în alte zone. Aceste decalaje sunt purtătoare de mari amenințări. Terorismul ca amenințare globală se va perpetua până când soluțiile politice îi vor neutraliza izvoarele, în sfârșit, o amenințare posibilă poate deveni, în perspectivă, apariția armatelor hiperperformante și nu cred că afirmația este exagerată, întrucât nu vor fi accesibile decât unui număr restrâns de state, ele vor crea dezechilibre strategice periculoase. Referitor la România, consider că, nemijlocit și pe termen mediu, nu este amenințată de fenomenele amintite, deși resimte și acum unele din efectele acestora: șocul prețului petrolului, migrația, drogurile etc. La adresa țării noastre nu există amenințări militare imediate, iar după intrarea în NATO nu vor exista nici în viitorul previzibil. Principalele probleme de securitate ale României sunt cele de natură economică. Din păcate, țara noastră se află în categoria celor care pierd din adâncirea decalajelor de care aminteam. Doar succesele economice și tehnologice vor contribui la rezolvarea multor probleme legate de calitatea vieții, la modernizarea societății și vor facilita procesele de integrare în Uniunea Europeană. Pentru aceasta instituțiile statului, societatea

civilă, oamenii de afaceri trebuie să acționeze ofensiv, nu reactiv. Doar astfel va deveni *țara noastră un actor credibil* în politica mondială, un partener eficient în inițiativele și programele comunității mondiale de gestionare a marilor provocări.

Dr. Constantin Moștofle: Personal, consider că amenințările strategice sunt acele atitudini și acțiuni care, îndreptate fiind împotriva cuiva, îl determină să-și schimbe strategia pe care o aplica până atunci, pentru îndeplinirea aceluiași scop, ori să renunțe la acesta. Deci, chiar dacă este vorba de afectarea stabilității și a securității internaționale, amenințarea vizează subiecți anume ai relațiilor internaționale, adică acei actori statali ori nonstatali care, în condițiile date (stabilitate și securitate), sunt în raporturi care, pe ansamblu, asigură echilibru coexistențial. Amenințările pot fi declanșate de una dintre părți, atunci când interesele acesteia prevăd că, printr-o strategie ce presupune folosirea forței, trece la acțiune. De asemenea, o amenințare se poate contura și atunci când, fără intenție declarată, dar printr-o atitudine pasivă, o parte devine sursă de pericole pentru stabilitatea și securitatea altei părți. Am recurs la aceste clarificări tocmai pentru a defini, pe fond causal, amenințările strategice cu efect asupra stabilității și securității internaționale, în opinia mea acestea fiind: proliferarea acțiunilor teroriste, fundamentate exclusiv pe exacerbarea urii și anihilarea angoasei la proiectarea și executarea misiunilor teroriste; persistența cauzelor ce au generat conflicte armate în spațiile controlate prin operațiuni de menținere a păcii; manifestare de pasivitate și ineficientă în combaterea unor fenomene conflictogene de genul traficului de droguri, cu materiale radioactive etc.; menținerea și acutizarea crizei nucleare.

Asistent Alexandra Sarcinschi: În caracterizarea actualului mediu de securitate aș puncta câteva dintre tendințele specifice amenințărilor geopolitice și militare pe care națiunile și forțele lor armate vor trebui să le înfrunte și în viitor.

Se disting, în acest context, *amenințările regionale* la adresa securității. Iran, Irak și Coreea de Nord doresc și posedă mijloacele pentru declanșarea unui conflict. Numeroase puteri regionale au acces sporit la resursele materiale, tehnologice și informaționale care le pot îmbunătăți capacitățile militare. Alături de arcul de instabilitate ce se întinde din Orientul Mijlociu până în Asia de Nord-Est există o combinație periculoasă de puteri regionale în dezvoltare sau în declin. Multe dintre aceste state dețin efective militare numeroase și deja au mijloacele necesare achiziționării sau construirii armelor de distrugere în masă. *Amenințările asimetrice* pun și ele în pericol stabilitatea și securitatea internațională. Unii actori statali sau nonstatali au oportunitatea de a apela la mijloace asimetrice de atac. O importanță specială o au terorismul, folosirea sau amenințarea cu folosirea armelor de distrugere în masă și războiul informațional. Actorii ostili pot folosi asemenea mijloace și în combinație cu forța militară convențională.

La începutul acestui secol, se observă că amenințările depășesc granițele naționale și pun în pericol interesele statelor, profilându-se, astfel, *amenințările transnaționale*. Totodată, extremismul, disputele etnice, rivalitățile religioase, crima organizată internațională, fluxurile masive de refugiați și catastrofele de mediu reprezintă, fiecare, o posibilă amenințare la adresa securității naționale.

Amenințările identificate sunt favorizate de câțiva factori, dintre care amintesc: absența, în multe state din Asia și Africa, a guvernelor capabile sau responsabile; progresul rapid al tehnologiilor militare; difuzarea puterii și a capacităților militare și la actorii nonstatali; proliferarea armelor de distrugere în masă ș.a.m.d.

Toate acestea determină, în actualul mediu de securitate, creșterea densității surselor și a impredictibilității locațiilor unor posibile viitoare conflicte, precum și apariția unor noi arene pentru competiția militară.

În acest context, România trebuie să fie pregătită să facă față întregii game de amenințări. Iminenta integrare în NATO și dorita și posibilă aderare la UE conferă țării noastre un nou statut, dar și noi roluri, din ce în ce mai complexe, printre care și acela de a fi alături de partenerii săi în probleme de securitate.

Colonelul Costinel Petrache: *Reconstrucția destul de alertă a Europei constituie o realitate. Este la fel de adevărat că procesul ca atare reprezintă o componentă, poate cea mai importantă, a renașterii globale a lumii. Din această perspectivă, care considerați că sunt responsabilitățile intrinseci și extrinseci ale Europei integrale?*

Dr. Nicolae Dolghin: Europa se reconciliază cu ea însăși, propunându-și să uite secolele de confruntări, războaie și suferințe pe care și le-a provocat singură. Europa este locul în care mai există încă un segment important de populație care a trăit ultimul război mondial și unde marii majorități îi sunt încă proaspete vremurile "războiului rece". Cel mai generos mesaj adresat întregii omenirii vine tot din partea bătrânului continent și, indiferent ce se va întâmpla acum, va fi dus mai departe. *Reconcilierea* - acesta este obiectivul fundamental urmărit, nu ocuparea unui loc cât mai avantajos în relațiile de putere ale lumii. Când se va elibera definitiv de obsesia propriilor contradicții, locul cuvenit în lume îi va reveni în modul cel mai firesc și va reflecta imensul potențial de civilizație de care dispune.

Reconstrucția, având ca obiectiv împăcarea cu sine, o obligă la reconsiderarea rolului națiunilor și a granițelor în viitoarea arhitectură, a organizării statale și a guvernării etc. Dar, mai întâi de toate, îi cere să se autodefinească.

Există o Europă geografică având delimitările cunoscute. Există o alta, politică, inclusă în spațiul euroatlantic, dar și dispându-se adânc în imensitatea Asiei geografice, ajungând în Kamceatka și la granița cu China, fără ca cineva să se simtă amenințat. Dar există și o Europă a valorilor care traversează Atlanticul, ajunge în Pacific, este asimilată în bazinul Oceanului Indian etc. Unde este Europa?

Deocamdată, Uniunea Europeană este organizația care și-a asumat responsabilitatea reconstrucției continentului, iar obiectivele ei se identifică în mare măsură cu cele ale întregii Europe. Desigur, UE nu va putea ignora interesele și rolul altor actori: SUA, care geografic aparțin altei zone, dar a căror prezență este de neînlocuit și cărora, în mare măsură, li se datorează inițierea reconstrucției europene; Rusia, stat european imens, cu rol considerabil în procesele de pe continent, dar care este mult prea mare pentru a accede în UE prea curând și nici nu e prea clar dacă o dorește cu adevărat etc.

În anul 2007 țara noastră va fi invitată să adere la Uniune, lucru reiterat recent și în declarația aniversară franco-germană. Este demonstrația unei responsabilități politice profunde atât din partea societății românești care de ani de zile depune eforturi pentru asimilarea standardelor europene, cât și din cea a instituțiilor europene, care realizează că nu se pot face progrese semnificative în formule incomplete.

Responsabilitățile Uniunii Europene sunt, așadar, și responsabilitățile Europei, sunt și ale noastre, chiar dacă acum trebuie să ne aplecăm mai mult asupra reformelor interne. Ele se referă, în primul rând, la eliminarea oricăror bariere ce permit accesul direct la proiectarea și construcția standardelor civilizației europene: politice, economico-financiare, culturale, de mediu și celelalte, în acest fel vor fi stimulate și procesele din interiorul fiecărui aspirant, dar vor fi accelerate și inițiativele pentru diminuarea decalajelor. Asumarea de către actorii europeni a unor obligații sporite în stabilizarea mediului propriu de securitate constituie o altă responsabilitate majoră. Putem spune că este principala sfidare a reconcilierii. Identificarea mecanismelor de protejare a tuturor identităților naționale, etnice, lingvistice, culturale, mai nou, rasiale, a tradițiilor și religiilor - iată altă responsabilitate deosebită. Pe de o parte, ignorarea lor a provocat grave destabilizări în istoria europeană, pe de alta, această diversitate a constituit sursa atractivității valorilor vechiului continent. Diversitatea a fost puterea reală a Europei. La fel de importantă va fi și sprijinirea generalizării valorilor democrației, a drepturilor omului și pieței libere, valori care au determinat, la urma urmei, relansarea Europei.

În afară, responsabilitățile Europei se referă la păstrarea legăturilor transatlantice, la stabilirea unor relații realiste cu Rusia și cu restul spațiului ex-sovietic, cu zona mediteraneană, implicarea în întărirea securității mondiale. Pe scurt, va trebui să fie o purtătoare convingătoare a valorilor care au consacrat-o.

Dr. Constantin Moștofle: Într-adevăr, Uniunea Europeană a egalat SUA în ceea ce privește volumul PIB și tinde să devină un lider economic, în timp ce America se concentrează pe gestionarea problemelor politico-militare.

Într-un material apărut în revista *Capital*, la începutul lunii decembrie a anului trecut, se spune chiar din titlu că Europa se pregătește pentru rolul de superputere. Făcându-se apel la rezultatele unui sondaj realizat de Institutul Harris, ce a inclus atât americani, cât și europeni, se desprinde concluzia că europenii prețuiesc puterea economică mai mult decât americanii, iar în cazul puterii militare, aceasta este dorită mai mult de americani. Desigur,

rezultatele impun o anumită rezervă. Interesant este, apropo de Europa integrală, faptul că în 2002 Rusia este văzută ca un viitor membru al NATO de 60% din europeni și de 68% din americani, în condițiile în care cercurile politice nici nu concep o asemenea eventualitate.

Revenind la responsabilitățile Europei, fie ele intrinseci sau extrinseci, cred că trebuie stabilite în corelație cu vechiul ei partener □ SUA. Trebuie să se țină seama că, în timp ce europenii se pronunță pentru o strânsă cooperare cu SUA, prin politici care să fie complementare, ca într-un fel de diviziune a muncii (unii să asigure ordinea mondială și să stingă rapid și eficient focarele de conflict, iar ceilalți să intervină ulterior, pentru reconstrucția și integrarea zonei sau țării respective în circuitul global), americanii exclud competiția politică în spațiul atlantic și nu agreează diviziunea muncii și complementaritatea.

Ca o concluzie, se dorește ca, în viitor, Europa să-și întărească rolul de lider în economia mondială, iar din punctul de vedere al raportului de forțe dintre cele două aliate și competitori, UE să devină o superputere, la fel ca SUA

Asistent Alexandra Sarcinschi: La începutul secolului XXI, expansiunea spațiului comunitar al Europei este o dimensiune vitală, o modalitate eficientă de a extinde stabilitatea democratică a Europei Occidentale către restul continentului. Misiunea Europei integrale nu este numai de a oferi un astfel de avantaj, ci și de a promova securitatea.

Provocările perioadei ce a urmat sfârșitului "războiului rece" au declanșat, din partea Uniunii Europene, un proces de reconciliere și reconstrucție economică a Europei Occidentale, în prezent, aceste provocări sunt la fel de importante, întrucât noile democrații născute din prăbușirea comunismului au nevoie de sprijinul vecinilor lor. De aceea, Uniunea Europeană se consideră a fi o ușă deschisă pentru toate țările de pe continent.

Este vital, pentru succesul lărgirii UE, ca aceasta să continue să-și asume responsabilități de natură economică, politică și socială față de membrii săi, în egală măsură. Procesul de extindere va avea o serie de rezultate benefice, printre care și sporirea resurselor materiale și umane, în acest context, Uniunea trebuie să asigure securitatea și creșterea economică a continentului. De asemenea, UE va trebui să asigure noii membri, în special statele mici, că vocea lor va fi ascultată și egală cu cea a marilor state europene, că vor avea posibilitatea de a juca un rol activ și important în extinderea comunității de securitate, în fine, din punct de vedere social, Uniunea are responsabilitatea să rezolve problemele deja existente în statele membre (tensiuni între minorități, șomaj, discriminare, marginalizare etc.), dar și pe cele ce se nasc din marea varietate de culturi caracteristică acestui continent.

Uniunea Europeană are obligația de a răspunde provocărilor viitorului - potențiale conflicte și instabilitate, explozie demografică, rată crescută a șomajului, creștere economică internă insuficientă, importuri masive de produse alimentare ș.a.m.d., dar și de a stabili un dialog fructuos și un parteneriat pentru securitate cu țările membre, de a întări relațiile economice și comerciale dintre regiuni și de a realiza parteneriate în domeniile social, cultural și uman.

Colonelul Costinel Petrache: *Care sunt vectorii pe care România trebuie să-și concentreze centrul de greutate al promovării intereselor sale naționale?*

Dr. Constantin Moștofle: La această întrebare voi încerca un răspuns mult mai scurt. Vectorul este definit de opțiunea cvasitotalității românilor, integrarea în structurile euroatlantice și europene. Aderarea la NATO și la UE reprezintă soluția securității și stabilității pentru România. Din punct de vedere militar, Armata României se constituie într-un veritabil atu, prin ceea ce poate oferi atât pentru NATO, cât și pentru componenta militară a UE.

Asistent Alexandra Sarcinschi: Plecând de la ceea ce afirma domnul Moștofle, reiterez faptul că existența României trebuie să fie în deplină concordanță cu noul statut de posibil membru al NATO și al Uniunii Europene, iar evoluția ei trebuie să corespundă cu evoluția proceselor de integrare euroatlantică și europeană. Așa cum se afirmă în **Strategia de securitate națională a României**, *interesele naționale ale țării noastre sunt acele stări și procese, bazate pe valorile asumate și promovate de societatea românească, prin care se asigură prosperitatea, protecția și securitatea membrilor ei, stabilitatea și continuitatea statului.*

Asta înseamnă că principalele direcții de acțiune ale politicii de securitate națională trebuie să vizeze, esențial, domeniile economic, social și politic. Rezultă că România are obligația de a realiza și proteja, în primul rând, interesele naționale ce se referă la: dezvoltarea economică și socială a țării, garantarea drepturilor și a libertăților democratice fundamentale, realizarea condițiilor pentru integrarea deplină a țării noastre în NATO și UE, valorificarea și dezvoltarea patrimoniului cultural național, protecția mediului înconjurător și a resurselor naturale etc. Toate acestea nu sunt posibile fără a promova interesul național fundamental, anume menținerea integrității, unității, suveranității și independenței statului român.

Așadar, este esențial ca România să-și concentreze centrul de greutate al promovării intereselor sale naționale atât în plan politic, economic, social, educațional, cultural, al siguranței și apărării naționale, cât și în plan internațional, prin intermediul politicii sale externe.

Dr. Nicolae Dolghin: Vectorii de promovare a intereselor naționale ale României sunt cei deja consacrați, amintiți și în dezbaterile noastre: politici, economici, militari, culturali etc., dar procesele integratoare democratice ale acestui început de secol le imprimă unele trăsături specifice, aspecte la care am să mă refer în continuare. De aceea am afirmat că este dificil să faci separări stricte între politica internă și cea externă, tot așa cum este tot mai convențională împărțirea riscurilor în interne și externe. Cele mai spectaculoase inițiative externe nu au succes în lipsa unor politici interne corespunzătoare. Știm cu toții că invitația de aderare la NATO a fost lansată după ani buni de reformă a societății românești și a Armatei. Abia după aceea a contat participarea românească la misiunile în sprijinul păcii. Cam tot așa stau și vor sta lucrurile și în domeniul economic.

Vectorul militar se află, de asemenea, într-o situație deosebită. Repet, este puțin probabil ca țara noastră să fie victima unei agresiuni în viitorul previzibil. Armata va rămâne în continuare garantul independenței, integrității teritoriale, suveranității naționale și democrației constituționale, pe care le putem numi interese vitale și pentru a căror apărare orice stat din lume ar folosi forța. Dar și pentru exercitarea acestui drept există suficiente reglementări internaționale ce nu pot fi ignorate și care legitimează preeminența mijloacelor politico-diplomatice în fața violenței armate. Este mai complicat astăzi să invoci principiul neamestecului în treburile interne. Chiar și superputerile o simt. De asemenea, ca membră a NATO, România va participa la misiuni ale Alianței de apărare colectivă sau de stabilizare și întărire a securității la mari distanțe. Desigur, decizia va aparține tot autorităților românești, iar participarea va reprezenta modalitatea de susținere colectivă directă a intereselor naționale într-un cadru mult mai extins.

Colonelul Costinel Petrache: *Trinomul: realități asimetrice - politici asimetrice - conflicte asimetrice evidențiază un anumit tip de condiționări interne, dar proiectează, în opinia mea, și necesitatea unor soluții asimetrice. Cum vedeți aceste relații în ecuația atât de complexă a globalizării?*

Dr. Constantin Moștofle: Asimetria reprezintă lipsa de simetrie, adică faptul că nu există o corespondență exactă a mărimii, formei și poziției elementelor unui ansamblu sau că nu există armonie, proporție. Folosirea pluralului în definirea termenilor trinomului este soluția corectă, întrucât astfel se supun analizei elemente (realități, politici și mijloace, procedee, tactici etc. de rezolvare a conflictului) distincte, aparținând celor două părți care pot ajunge în conflict. De aceea și soluțiile vor fi asimetrice.

Globalizarea este un fenomen ce nu mai poate fi ignorat. Într-un document intitulat "Tendințe globale 2015", elaborat de analiști ai CIA, specialiști din guvernul SUA și experți neguvernamentali, sunt avansate mai multe scenarii, dintre care amintesc pe cele care consideră că globalizarea este posibil să aibă în evoluția sa efecte benefice, efecte dăunătoare sau să rămână la stadiul de concurență regională.

În cazul globalizării benefice, ne așteptăm ca majoritatea populației lumii să se bucure de tehnologii avansate, de dezvoltare economică, de politici și guvernări eficiente. Conflictelor vor fi astfel minime în cadrul și între statele care beneficiază de globalizare.

În al doilea caz, elitele globale prosperă, dar majoritatea populației lumii nu reușește să beneficieze de globalizare. Creșterea populației și resursele mici determină ca migrația să devină o sursă majoră de tensiuni între state. Tehnologiile nu numai că nu reușesc să rezolve problemele țărilor în curs de dezvoltare, dar sunt exploatate de rețele ilicite și rău voitoare care le

încorporează în arme destabilizatoare. Economia globală se caracterizează prin: creștere continuă în țările dezvoltate; stagnare sau descreștere în țările în curs de dezvoltare; creșterea substanțială a economiei ilicite. Guvernarea și conducerea politică sunt slabe, atât nivel național, cât și internațional. Conflictele interne se înmulțesc, existând și pericolul proliferării și întrebuintării armelor de distrugere în masă.

În al treilea scenariu, se apreciază că identitățile regionale vor deveni mai pregnante în Europa, Asia și în cele două Americi, din cauza rezistenței față de preponderența globală a SUA și de globalizarea patronată de SUA. Tehnologiile se răspândesc inegal, iar integrarea economică regională în comerț și finanțe este mai mare. Atât statul, cât și instituțiile de guvernare regională progresează. Conflictele militare în și între regiunile dezvoltate nu se materializează, dar conflictele interne se înmulțesc în și în jurul țărilor rămase în urmă.

Dr. Nicolae Dolghin: Ar fi multe de spus pe această temă, dar voi încerca să răspund pe scurt. Termenul "asimetrie" este o îmbrăcăminte nouă pentru o realitate veche de când lumea, mai ales în domeniul militar. Dintotdeauna a acționa altfel decât se aștepta cel cu care urma să te confrunți a fost rețeta succesului. Lupta dintre David și Goliat ar fi primul exemplu de asimetrie, dar nimeni n-a denumit-o astfel. De asemenea, termenul reflectă un model rigid de abordare, sugerând că pe undeva există un etalon perfect al realităților, politicilor și conflictelor și tot ceea ce nu se încadrează în canoanele lui este asimetric.

Societățile umane au fost întotdeauna pline de surprize, inovații, fantezii care i-au asigurat succesul, iar pentru acțiunile militare a nu repeta ceea ce au făcut alții a devenit un fel de principiu. Deci am putea vorbi despre realități diverse ale mediului geostrategic ca expresie a unor evoluții diferite, despre politici mai mult sau mai puțin adecvate gestionării realităților și despre conflicte în care s-ar putea analiza adecvarea căilor, mijloacelor și resurselor folosite la obiectivele urmărite.

Trinomul *realități -politici - conflicte* are o altă rezolvare în condițiile oferite de globalizare pentru circulația informației. Nu mai există "pete albe", necunoscute. Conflictele nu se mai pot declanșa prin surprindere, mai ales cele de amploare. Există suficiente instrumente de cunoaștere a realităților, de monitorizare a evoluțiilor lor și de modelare a politicilor adecvate. Sunt cele oferite de Carta ONU și folosite de această organizație, de NATO, OSCE, UE. Datorită lor în multe situații conflictele au fost evitate ori limitate. De asemenea, nu trebuie uitat faptul că principalii actori ai globalizării sunt cei care dispun de resursele politice, economice și militare necesare proiectării eficiente a forței. Dar chiar și simpla invocare a posibilității de a verifica potențialul de proiecție a forței poate fi suficientă pentru descurajarea eventualilor inițiatori de conflicte. Informația circulă și către ei și aceștia află rapid despre riscurile la care se expun. Probabil că în acest caz, al celor care declanșează conflicte ignorând modelul de conduită recomandat de comunitatea internațională, putem vorbi de asimetriei.

Asistent Alexandra Sarcinschi: În timpul "războiului rece", securitatea nu ridica probleme deosebite datorită existenței unor condiții stabile, în care fiecare parte își cunoștea cu exactitate inamicii și capabilitățile. Însă situația s-a schimbat. Evoluția noului mediu de securitate face ca identitatea inamicilor să fie necunoscută, atacul să vină pe neașteptate și cu armament total diferit față de cel convențional.

Eu cred, convențional, în abordarea asimetrică a problemelor invocate.

Amenințările asimetrice reprezintă acum una dintre cele mai importante caracteristici ale mediului internațional de securitate, în acest cadru, este evidentă necesitatea găsirii unor soluții asimetrice care să transforme și să închidă trinomul *realități asimetrice -politici asimetrice - conflicte asimetrice*.

Deși în ultimii ani națiunile dezvoltate au făcut eforturi serioase în sensul globalizării, securității colective și integrării, realitatea mediului internațional - o realitate asimetrică ce se constituie într-un posibil mediu operațional pentru conflictele asimetrice - reprezintă o lume extrem de diversă din punct de vedere cultural, religios, economic, militar etc. Globalizarea nu reușește să rezolve problema decalajului de putere, considerat a fi un factor nelipsit și decisiv al trinomului *realități asimetrice - politici asimetrice - conflicte asimetrice*. Pe fondul dezvoltării economice, tehnice și tehnologice, decalajul de putere a dus la decizia declanșării unor acțiuni militare sau a unor conflicte armate de natură asimetrică. Mai mult, pe parcursul desfășurării unor conflicte declanșate în asemenea condiții, au apărut situații neprevăzute ce

au modificat substanțial datele inițiale ale situației, producând schimbări și, uneori, inversiuni ale asimetriei strategice sau, după caz, transformarea simetriei în asimetrie. Un exemplu este constituit de atacurile teroriste asupra Statelor Unite ale Americii, din 11 septembrie 2001 - cazul este mult prea bine cunoscut pentru a mai insista asupra sa. Ceea ce trebuie subliniat, însă, este faptul că noile amenințări sunt imprevizibile, de cele mai multe ori nu sunt de natură militară și acoperă o gamă largă de tipuri. Deși în momentul de față afirmația următoare este extrem uzitată, totuși ea este deosebit de importantă: avem nevoie de noi strategii care să poată răspunde eficient acestor tipuri de amenințări nou apărute.

Colonelul Costinel Petrache: *Cum definiți anarhia geostrategică? Este o realitate consemnată istoric sau doar un posibil scenariu înfricoșător?*

Asistent Alexandra Sarcinschi: *Anarhia geostrategică este strâns legată de conceptul lui Z. Brzezinski, anarhia internațională, caracterizată de existența unui sistem de state ce nu este controlat de o putere hegemonică. De fapt, Brzezinski consideră că Statele Unite ale Americii sunt singura și cea mai importantă putere globală, iar singura alternativă la dispariția statutului și rolului acestora este anarhia internațională. De asemenea, B. Buzan oferă o nouă viziune asupra anarhiei, în care aceasta este una matură, ce reprezintă o alternativă ideală pentru economia politică a ansamblului relațiilor internaționale. Deși anarhia este percepută, în general, drept o condiție negativă, în forma ei internațională, ea poate asigura pacea și securitatea și poate fi reformată în sensuri care să-i sporească eficiența. Buzan afirmă că imaginea unei anarhii mature deschide un posibil drum înainte, ca imagine realistă a ceea ce ar trebui să obținem la modul ideal.*

În ansamblu, conceptul de *anarhie geostrategică* pornește de la actuala redefinire a mediului internațional de securitate. Chiar dacă acesta din urmă este, în prezent, complex, dinamic și imprevizibil, chiar dacă în viitorul apropiat vom opera într-un mediu strategic caracterizat de surprinzătoarea naștere a unor noi puteri regionale, a amenințărilor asimetrice și a celor transnaționale, *anarhia geostrategică* este doar un teribil scenariu. Statele dezvoltate, instituțiile și organizațiile internaționale de securitate lucrează în permanență la stabilirea unei agende mai largi a securității ce oferă o perspectivă integratoare asupra acestui domeniu.

Dr. Nicolae Dolghin: *Îngăduiți-mi să mă aflu printre cei care nu cred că lumea poate intra într-o perioadă de anarhie geostrategică, adică de absență a oricărei reguli, de lipsă a oricărui control. Nici nu cred că a fost vreodată într-o astfel de stare. Nimic din ceea ce se întâmplă astăzi nu ne îndreaptă către o asemenea posibilitate. Chiar dacă uneori sunt puse în discuție instituții precum ONU, OSCE, NATO, precum și eficiența instrumentelor pe care le oferă, nu s-au găsit înlocuitori pentru ele și nimeni nu este dispus să-i caute.*

Dinamismul și amploarea mutațiilor intervenite în lume într-o perioadă extrem de scurtă, în contrast cu înghețul din perioada "războiului rece", ar putea fi o explicație pentru eventuale temeri că omenirea este pândită de haos. Dar ordinea de atunci era susținută prin teroare nucleară, ceea ce o făcea extrem de fragilă. Astăzi lumea trece printr-o perioadă unică de structurare după criterii mai realiste, care oferă posibilități de exprimare pentru mult mai mulți actori ce își susțin interesele, ceea ce îndreptățește speranța în adoptarea unor soluții mult mai democratice. Această polifonie lipsea acum 10-15 ani.

Omenirea dispune de suficiente resurse pentru a se organiza și a riposta și nu va pregeța să le folosească. Nu există actorul care să poată desființa legea. Au demonstrat-o evenimentele care au urmat acțiunilor teroriste petrecute pe teritoriul SUA. Atunci a fost un moment în care emoțiile ar fi putut învinge rațiunea și regulile. S-ar fi putut crea un precedent extrem de periculos. Dar nu s-a întâmplat așa, dimpotrivă, s-au declanșat mecanisme, procese și inițiative nemaiîntâlnite încă la asemenea scară pentru afirmarea triumfului legii.

Dr. Constantin Moștofle: *În ceea ce mă privește, chiar dacă se vorbește despre teoria haosului, despre posibilitatea folosirii ei în rezolvarea complexelor probleme ale relațiilor internaționale, cred că este foarte puțin probabil să se ajungă la anarhie geostrategică, adică la o totalitate haotică de strategii aplicate relativ simultan în aceeași zonă geografică. Mă bazez pe raționalitatea și logica acțiunilor generate de interese concrete.*

Colonelul Costinel Petrache: *Nu putem încheia altfel decât sub bolta temei noastre. Așadar, ce mutații întrevedeți în urma stabilizării tectonice geostrategice în atât de complexa rețea a lumii?*

Asistent Alexandra Sarcinschi: În întreaga lume, la începutul secolului XXI, au început să se manifeste schimbări profunde ce au afectat viața socială, politică, economică și militară a statelor, în aceste condiții, dimensiunea geostrategică a existenței capătă noi valențe, chiar dacă realizarea securității va necesita în continuare capabilități militare atât pentru prevenirea, cât și pentru respingerea agresiunii, indiferent de natura acesteia.

În noul mediu de securitate, foarte dinamic și puternic interconectat, se afirmă nu importanța numărului resurselor, ci sinergia dintre ele. Este de o importanță crucială ca acestea să fie aduse împreună într-o bună combinație, la timpul potrivit, la locul potrivit și cu costurile politice și financiare optime. Astfel, fiecare stat își va construi structurile de securitate în funcție de condițiile specifice, dar și sub coordonarea și prin colaborarea cu instituțiile internaționale de securitate și cu partenerii săi strategici. Mizez pe faptul că viitorul este al noilor strategii ce răspund noilor tipuri de vulnerabilități și amenințări, al cooperării și al parteneriatului pentru securitate.

Dr. Nicolae Dolghin: Mutații surprinzătoare nu se pot produce. Lumea va evolua în direcțiile prefigurate cu peste un deceniu în urmă.

SUA vor rămâne ancorate între vocația lor globală și tentațiile regionale în încercările sale de a avea mâinile libere.

Europa își va continua procesele integratoare testând totodată formule care să îi pună cât mai mult în evidență potențialul. De asemenea, va căuta o soluție avantajoasă la relațiile cu SUA de care ar dori să se distanțeze, dar de care are încă mare nevoie.

Probabil, după istorica decizie adoptată la Praga privind lărgirea, NATO va începe o serie de modernizări inevitabile pentru a se adapta la propriile-i realități, dar și la cele ale lumii, pentru a deveni mai suplă, a fi capabilă să reacționeze mai rapid și mai focalizat. Metamorfoza sa va depinde de interesele și intențiile SUA care ar putea să-și focalizeze mai mult atenția asupra noilor membri.

De asemenea, UE își va amplifica implicarea în gestionarea crizelor de pe continent, așa cum a început în spațiul ex-iugoslav, ceea ce o va determina să acționeze mai insistent în materializarea politicii sale comune de securitate și apărare. Aceasta s-ar putea să contribuie la finalizarea căutărilor pentru viitoarele transformări.

Până nu-și va reveni complet din criza economică, Rusia va adopta o poziție de așteptare, fără să-și asume responsabilități majore, dar nu va pierde nici o ocazie de a-și promova interesele. China, care anul trecut a fost țara care a atras cele mai multe investiții străine, va continua să se concentreze cu aceeași meticulozitate asupra propriei modernizări. Incidente de tipul crizei din jurul Irakului ori celei din Coreea de Nord nu vor face decât să testeze abilitățile principalilor actori ai lumii de a soluționa împreună problemele.

Între aceste curente, România va trebui să-și accelereze reformele interne pentru a avea garanția succesului în opțiunile sale de integrare, demonstrându-și totodată capacitatea de a fi furnizor de securitate.

Dr. Constantin Moștoflei: În primul rând, cred că stabilizarea tectonică geostrategică nu se va realiza atât de curând sau, mai bine zis, că va continua să fie un ideal.

În al doilea rând, conflictul probabil din Golf, ce nu va fi o reeditare a celui din 1991, va fi asemănător, prin efectele sale, unui cutremur și să nu uităm că acestea au, de regulă, și replici. Replici pe care trebuie să le preidentificăm, să le evaluăm și să le contracarăm productiv în beneficiul stabilității și al securității globale.

Colonelul Costinel Petrache: *Lumea în schimbare. Alertă, controversată, impetuoasă. Secolul XXI pare a fi măsura tuturor secolelor. Punctele cardinale își refuză starea de repere ale împărțirii lumii, de la Vest la Est sau de la Nord la Sud, după criterii care determină înstrăinarea condiției umane. Globalizarea este inevitabilă, ireversibilă, continuă. Diversitatea intereselor geostrategice este o caracteristică a procesului. Îl consolidează sau îi impune realități centrifuge? Rămâne de văzut. Oricum, lumea se transformă profund. Vă mulțumesc pentru comprehensiva dumneavoastră expunere, analitică dar și ideatică, lansând Centrului de Studii Strategice de Securitate provocarea de a răspunde, în paginile revistei **Gândirea militară românească**, marilor provocări strategice din ecuația globalizării.*